

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ การบริหารการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนบ้านคลองหมี่จังหวัดสระแก้ว ” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการบริหารการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนบ้านคลองหมี่จังหวัดสระแก้ว เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการบริหารการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนบ้านคลองหมี่จังหวัดสระแก้ว เพื่อศึกษาเสนอแนะวิธีแก้ปัญหาการบริหารการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนบ้านคลองหมี่จังหวัดสระแก้ว

ดำเนินการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ แบบเชิงลึก (In depth Interview) โดยการสัมภาษณ์เป็นกลุ่ม โดยสัมภาษณ์จากครูโรงเรียนบ้านคลองหมี่จำนวน ๖ รูป/คน และนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหมี่จำนวน ๓๐ คน ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มได้ ๓ กลุ่ม ๗ละ ๑๐ สองกลุ่ม ๗ละ ๑๐ หนึ่งกลุ่ม ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ที่จัดทำขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำมาสังเคราะห์ แนวความคิดเห็นแต่ละคนแต่ละกลุ่ม ต่อการบริหารการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนบ้านคลองหมี่จังหวัดสระแก้ว โดยอธิบายผลวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็นครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนบ้านคลองหมี่จังหวัดสระแก้ว มีอายุ ๕๒ ปี จำนวน ๑ รูป มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีระดับการศึกษาธรรม ชั้น ตรี โท เอก ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์หลัก

สำหรับครูประจำการ มีอายุ ๔๐ - ๕๐ ปีจำนวน ๒ คน มีระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน ๒ คน มีระดับการศึกษาธรรมศึกษาชั้นตรี โท เอก และมีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๓ คน มีระดับการศึกษาธรรมศึกษาชั้นตรี โท เอก ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์หลักผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็นนักเรียนในโรงเรียนบ้านคลองหมี่จังหวัดสระแก้ว มีอายุ ๗ - ๑๒ ปี ระดับการศึกษาชั้นประถมปีที่ ๑ - ๖ ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์รอง

ประสบการณ์การสอนของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนบ้านคลองหมี่จังหวัดสระแก้วส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ๓ - ๔ ปี จำนวน ๑ รูป เข้าร่วมโครงการพัฒนาความรู้ปีละ ๒ ครั้ง สามารถใช้สื่อจากอินเทอร์เน็ต และสื่อจากธรรมชาติได้ ค่อนข้างดี

ประสบการณ์การสอนของครูประจำการในโรงเรียนบ้านคลองหมี่จังหวัดสระแก้วส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาและ ๗ - ๘ ปี ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมโครงการพัฒนา

ความรู้ความเข้าใจในการสอนวิชาพระพุทธศาสนา พัฒนาการด้านการใช้สื่อประกอบการสอนวิชาพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับดี

ด้านเนื้อหาและหลักสูตร

ครูพระสอนศีลธรรม มีการบริหารการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้านเนื้อหาหลักและสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่ามีการจัดการสอนในระดับปานกลางในข้อการบริหารการสอนให้สอดคล้อง วิชาพระพุทธศาสนา ให้มีความสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษา ปรัชญาการศาสนาแห่งชาติจุดมุ่งหมายการศึกษาและนโยบายการศึกษาแห่งชาติมีการจัดการสอนในระดับมาก ในข้อการบริหารการสอนให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่จะสอนตามหลักสูตรที่โรงเรียนที่ทำการสอน เช่นหลักการจุดมุ่งหมายและโครงสร้างของวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมและการจัดการสอน ให้มีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และจุดประสงค์รายวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับอื่นๆมีการจัดการสอนอยู่ในระดับดี

ครูประจำการ มีการบริหารการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้านเนื้อหาและหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาในรายละเอียดการบริหารการสอนอยู่ในระดับดี มีการจัดการบริหารการสอนให้มีความสอดคล้องกับรายละเอียดสาระการเรียนรู้และเป้าหมายของการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษา และการบริหารการสอน ให้มีความสอดคล้องกับการกำหนดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาให้สอดคล้องเวลาในการสอน สำหรับข้ออื่นๆ ที่เหลือมีการบริหารการสอนอยู่ในระดับดี

ด้านการผลิตและการใช้สื่อ

ครูพระสอนศีลธรรมและครูประจำการมีการจัดการบริหารการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้านการผลิตสื่อและการใช้สื่อโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อมีการบริหารการสอนในระดับดีทุกข้อ

ด้านวิธีการสอน

วิธีสอนแบบอริยสัจ ๔

วิธีการสอนแบบอริยสัจ ๔ หมายถึง มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ๔ ขั้นตอน ดังนี้

- ๑) ขั้นกำหนดปัญหา หรือขั้นทุกข์ครูช่วยนักเรียนให้พิจารณาดูปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตัวเอง ความรอบคอบ พยายามกำหนดขอบเขตของปัญหา และนักเรียนจะต้องคิดแก้ไขให้ได้
- ๒) ขั้นตั้งสมมุติฐาน หรือขั้นสมมุติครูช่วยนักเรียนให้ได้พิจารณาตัวเองว่าสาเหตุการปัญหาที่ยกขึ้นมากล่าวในขั้นที่ ๑ นั้นมีอะไรบ้าง ครูช่วยนักเรียนให้เกิดความเข้าใจว่า ในการแก้ปัญหา

ใดๆ นั้นจะต้องกำจัดหรือดับที่ต้นตอ หรือแก้ปัญหาเหล่านั้น และครูช่วยนักเรียนให้คิดว่าการแก้ที่สาเหตุนั้น อาจจะกระทำได้บ้าง คือให้กำหนดสิ่งที่กระทำเป็นข้อ ๆ ไป

๓) ขั้นการทดลองและเก็บข้อมูล หรือขั้นนิโรธขั้นทำให้แจ้ง ครูต้องสอนให้นักเรียนได้กระทำหรือทำการทดลองด้วยตนเองตามหัวข้อต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ในขั้นที่๒ ข้อ ค. และเมื่อทดลองได้ผลประการใด ต้องบันทึกผลการทดลองแต่ละอย่าง หรือที่เรียกว่าข้อมูลไว้เพื่อพิจารณาในขั้นต่อไป

๔) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล หรือขั้นมรรค ได้แก่

(๑) จากการทดลองกระทำด้วยตนเองหลายๆ อย่างนั้น ย่อมจะได้ผลออกมาให้เห็นชัด ผลบางประการชี้ให้เห็นว่า แก้ปัญหาได้บ้าง แต่ไม่ค่อยชัดเจนนัก ผลที่ถูกต้องชี้ให้เห็นว่าแก้ปัญหาได้แน่นอนแล้ว และได้บรรลุจุดหมายแล้ว ได้แนวทางหรือข้อปฏิบัติที่เราต้องการแล้วเหล่านี้หมายความว่า จะต้องวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้นับที่ไว้ในขั้นที่๓ ข้อ ข. จนแจ่มแจ้งว่าทำอย่างไรจึงจะแก้ปัญหาที่กำหนดในขั้นที่ ๑ ได้สำเร็จ

(๒) จากการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้ จะทำให้เห็นว่าสิ่งใดแก้ปัญหาได้จริงต่อไปก็สรุปการกระทำที่ได้ผลนั้นไว้เป็นข้อ ๆ หรือเป็นระบบ หรือเป็นแนวทางปฏิบัติและให้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติอย่างเต็มที่ตามแนวทางนั้นโดยทั่วกัน ☐

ผู้วิจัยสรุปว่า วิธีสอนแบบอริยสัจ คล้ายคลึงกับวิธีสอนแบบวิทยาศาสตร์อย่างที่สุด ขั้นต่างๆ คือ

๑ . ทุกข์ (ขั้นปัญหา) การพิจารณาเพื่อกำหนดปัญหาได้ถูกต้อง

๒ . สมุทัย คือการรู้ที่ของปัญหา และหาวิธีแก้ไขปัญหา

๓. นิโรธ การดับทุกข์คือการทดลองและการบันทึกผล หรือการเก็บข้อมูล

๔. มรรค คือการหาเหตุผลและการแก้ปัญหา

วิธีสอนแบบไตรสิกขา ☐

วิธีสอนแบบไตรสิกขา หมายความว่า การสอนแบบไตรสิกขา เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติสิ่งที่เรียนจริงๆ แล้วพิจารณาผลการปฏิบัตินั้นให้เห็นประโยชน์คุณโทษตามความเป็นจริงด้วยตนเอง แล้วนำความรู้ขึ้นมาเป็นหลักในการปฏิบัติอย่างจริงจัง วิธีสอนแบบไตรสิกขา คือวิธีการสอนประกอบด้วย ขั้นตอนการศึกษา ๓ ขั้น ดังนี้

☐ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๕๔/๒๗๘.

☐ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๐๕/๒๗๒.

๑) ขั้นศีล (ศีลสิกขา) คือ การควบคุมให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัย ทั้งทางกายและวาจาให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยเป็นปกติพร้อมที่จะเรียน

๒) ขั้นสมาธิ (จิตตสิกขา) คือ การฝึกสมาธิขั้นต้นในการควบคุมสติให้นักเรียนรวมจิตใจ ความคิดแน่วแน่เป็นจุดเดียว นักเรียนตัดสิ่งรบกวนอื่นๆ ออกจากความคิดและจิตใจ

๓) ขั้นปัญญา (ปัญญาสิกขา) คือ ขั้นนักเรียนใช้สมาธิความมีจิตใจแน่วแน่ทำความเข้าใจในปัญหา การหาเหตุของปัญหาเพื่อการแก้ไข พิจารณาผลที่เกิดขึ้นจนเกิดความรู้แจ้งเข้าใจและแก้ปัญหาได้เกิดการเรียนรู้เกิดปัญญาญาณขึ้นในตนเอง มีมโนทัศน์ในเรื่องนั้นได้ถูกต้องตามความเป็นจริง □

ผู้วิจัยสรุปว่า การสอนแบบไตรสิกขา เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติสิ่งที่เรียนจริงๆ แล้วพิจารณาผลการปฏิบัตินั้นให้เห็นประโยชน์คุณโทษตามความเป็นจริงด้วยตนเองแล้วนำความรู้ที่นั่นมาเป็นหลักในการปฏิบัติอย่างจริงจังจูงใจให้หลักการพิจารณา และกระตุ้นให้นักเรียนค้นพบความรู้จากการปฏิบัติตามหลักธรรมด้วยตนเองครูคอยชี้จุดสำคัญที่ผู้เรียนพึงพิจารณาและให้กำลังใจ เน้นให้ผู้เรียนต้องปฏิบัติโดยสำรวม กาย, วาจา และการฝึกจิตให้ตั้งมั่นจนมีระเบียบทางความคิดความสามารถ คิดเป็นเหตุเป็นผล เป็นต้น

วิธีสอนแบบเบญจชั้น

วิธีสอนแบบเบญจชั้นหมายถึง ใช้หลักการยึดมั่น ถ้อยมั่นในชั้น ๕ อันได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ ซึ่งมี ๕ ขั้นตอนคือ

๑) ขั้นกำหนดและเสนอสิ่งเร้า (ขั้นรูป) โดยครูกำหนดสิ่งเร้าเป็นสิ่งที่สัมผัสรับรู้แล้วเกิดอารมณ์ความรู้สึก เป็นสถานการณ์หลาย ๆ สถานการณ์

๒) ขั้นรับรู้ (ขั้นเวทนา) ครูควบคุมการสัมผัสให้นักเรียนได้สัมผัสโดยอายตนะทั้ง ๖ ให้ถูกช่องทางรับรู้อย่างแท้จริง และใช้คำถามการเรียนการสอนทางรับรู้

๓) ขั้นวิเคราะห์เหตุผลและสังเคราะห์ความรู้สึก (ขั้นสัญญา) ครูตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนคิดแยกแยะ ว่ามีอะไรเกิดขึ้น ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ผลเป็นอย่างไร ใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนสรุปความรู้สึกขั้นต้นที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ

๔) ขั้นตัดสินความดีงาม (ขั้นสังขาร) เป็นขั้นที่นักเรียนวิจารณ์ความผิด ความถูก ความดีงาม ความชั่วร้าย ความเหมาะสม ควรประพฤติและไม่ควรประพฤติ

□ แสง จันทร์งาม, วิธีสอนของพระพุทธเจ้า, หน้า ๕๖.

๕) ขึ้นก่อนเกิดอุปนิสัยหรือคุณธรรมฝังใจ (ขั้นวิญญาน) เป็นขั้นใช้คำถามเพื่อโน้มนำความดี หรือความรู้สึกอันชอบธรรมเข้ามาไว้ในใจของตน เป็นคำถามให้นักเรียนตอบโดยคำนึงถึงตนเองเป็นที่ตั้ง □

ลักษณะของวิธีสอนแบบต่าง ๆ

หลักสูตรฉบับปัจจุบัน เน้นให้ผู้เสนอจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสอนที่หลากหลายอย่างเป็นกระบวนการ เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะวิธีการหาความรู้สามารถนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตจริง ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอนแบบต่างๆ และสามารถใช่วิธีการสอนเหล่านั้นได้อย่างถูกต้อง ในบทนี้จะกล่าวถึงความหมาย ความมุ่งหมาย ขั้นตอนการสอน ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีการสอนแบบต่างๆ ตลอดจนข้อควรคำนึงถึงในการนำไปใช้และสามารถใช่วิธีการสอนเหล่านั้นได้อย่างถูกต้อง

ผู้วิจัยสรุป ลักษณะวิธีการสอนผู้สอนสามารถเลือกใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีหลายวิธีสอนแต่ละแบบมีความหมาย ความมุ่งหมาย ขั้นตอนการสอน ข้อดีและข้อจำกัด และวิธีการนำไปใช้แตกต่างกัน ในที่นี้จะเสนอวิธีสอนแบบต่างๆ ดังนี้

วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม

วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม หมายถึง วิธีสอนที่ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ช่วยกันค้นคว้าหรือทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ เพื่อช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจในบทเรียนยิ่งขึ้น ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีเพราะได้ลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง

ความมุ่งหมาย เพื่อฝึกทักษะการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งวิทยาการต่างและเพื่อฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่นจนเกิดทักษะกระบวนการกลุ่มสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ในชีวิตได้เป็นคุณลักษณะนิสัยของผู้เรียน เช่น ความรับผิดชอบในการทำงาน ความมีระเบียบวินัย ความตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์ความมีน้ำใจ ในการพูด การคิด การเขียนรายงาน การวิเคราะห์การสรุปสิ่งที่สำคัญมากนั้นจะต้องฝึกความกล้าในการแสดงออก

ขั้นตอนการสอนแบบแบ่งกลุ่มทำกิจกรรมมี ๒ ขั้นตอน ดังนี้

๑) ขั้นเตรียม เป็นขั้นที่ผู้สอนจัดเตรียมแผนการสอนโดยเตรียมหัวข้องานที่จะมอบหมายให้ทำเป็นกลุ่ม กำหนดจุดมุ่งหมาย เวลา วิธีการ ตลอดจนเตรียมสื่อการสอน และเอกสารที่ต้องใช้ในการสอน

๒) ขั้นดำเนินการสอน ประกอบด้วย

□ เนวนินิตย์ ใจมั่น, พระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาผู้เรียน, หน้า ๓๕.

(๑) ชี้นำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นจูงความสนใจของผู้เรียนเข้าสู่บทเรียน ให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมที่จะเรียนรู้ อาจใช้วิธีทบทวนความรู้เดิม สนทนา ซักถาม อภิปรายนำเรื่อง ฯลฯ นอกจากนี้ ผู้สอนควรได้แจ้งจุดประสงค์การสอน แจ้งขั้นตอนการทำกิจกรรม กำหนดเวลา และข้อตกลงอื่น ๆ ให้ผู้เรียนเข้าใจตรงกันก่อนเข้ากลุ่มทำกิจกรรม

(๒) ขั้นสอน มีลำดับขั้น นั้นแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มตามจำนวนที่เหมาะสมให้ใช้วิธีการแบ่งกลุ่มที่น่าสนใจ ในแต่ละกลุ่มเลือกประธาน เลขานุการ แจกเอกสาร บัตรคำถาม หรือสื่อการเรียนเพื่อเป็นการทำกิจกรรมกลุ่มที่ได้รับมอบหมายภายในเวลากำหนดให้แต่ละกลุ่มรายงานผลงานของกลุ่มตามที่ผู้สอนกำหนด

(๓) ขั้นสรุป ผู้เรียนอภิปรายร่วมกันเพื่อสรุปความสำคัญจากการรายงานของแต่ละกลุ่มและผู้สอนให้ข้อเสนอแนะพร้อมแนวคิดในการประยุกต์ใช้เมื่ออภิปรายสนทนาและซักถามผู้เรียนถึงประเด็นปัญหาสำคัญเพื่อเป็นการวัดผล ก็มีการประเมินผล เป็นขั้นที่ผู้สอนประเมินผลการทำงานของกลุ่มของผู้เรียน

ผู้วิจัยสรุปว่า วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มกิจกรรม เป็นงานวิธีสอนที่ครูมอบหมายให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มร่วมมือกันศึกษาค้นคว้าหาวิธีการแก้ปัญหาหรือปฏิบัติกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด หรือความสนใจ เป็นการฝึกให้นักเรียนทำงานร่วมกันตามวิถีแห่งประชาธิปไตย ฝึกทักษะในการแก้ปัญหา การศึกษาค้นคว้าและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองโดยปฏิบัติงานทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม และมีประสบการณ์ตรงในการทำงานเพื่อให้นักเรียนมีความรับผิดชอบร่วมกันในการทำงาน นั่นคือส่งเสริมการทำงานเป็นทีมสร้างวัฒนธรรมในการทำงานร่วมกันอย่างมีระบบและมีระเบียบวินัย รู้จักทำหน้าที่

วิธีสอนแบบแก้ปัญหา

วิธีสอนแบบแก้ปัญหาคือวิธีสอนที่ให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) ซึ่งเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่มีขั้นตอน มีเหตุผล มีการรวบรวมข้อมูล มีการทดลอง วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล ดังนั้น จึงอาจเรียกวินัยวิธีสอนแบบนี้ว่า วิธีสอนแบบวิทยาศาสตร์

ความมุ่งหมาย การฝึกทักษะการสังเกต การเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ตีความสรุปความเชื่อมั่นในตัวเอง การคิดวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผล ฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหา และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีความคิดอิสระ และการทำงานร่วมกับเพื่อน

วิธีการสอนนั้นก็เหมาะสมกับหลักสูตรตามแนวพุทธวิธีคือ

สันตัสสนา ชี้แจงให้เห็นชัด

สมาทปนา ชวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ

สมุตเตชนา ระวังให้อาหาญแก่ล้า

สัมปหังสนา ปลอดภัยโลมใจ ให้สดชื่นร่าเริง

สรุปได้ว่า ใน ๔ ข้อนี้จำสั้นๆ ว่าชี้ให้ชัด ชวนให้ปฏิบัติเราให้กล้า ปลุกให้ร่าเริง หรือแจ่มแจ้ว จูงใจ แก่ล้าวกล้า ร่าเริง ก็ได้ วิธีการประเมินผลการสอน คือ เป็นกระบวนการประเมินที่เป็นระบบ เรียบร้อย เพื่อเป็นการพัฒนาตนเองให้รับรู้ในข้อมูลต่างๆ ได้และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามกระบวนการ ที่ประเมินได้เป็นต้น

ด้านการวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและการประเมินผลตามสภาพความเป็นจริงในการเรียนการสอนตามหลักสูตร พระพุทธศาสนานี้จะผสมผสานไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในสถานการณ์ที่ผู้เรียนปฏิบัติจริง โดยเน้นให้ครอบคลุมพฤติกรรมการแสดงออก กระบวนการ ผลผลิต และแฟ้มสะสมผลงาน ดังนั้นวิธีการ และเครื่องมือที่ใช้มีหลากหลาย เช่น

การสังเกต มีทั้งการสังเกตอย่างเป็นระบบและการไม่เป็นทางการสามารถทำได้ตลอดเวลา ทั้งในระหว่างการเรียนการสอนหรือการทำกิจกรรมอื่นๆ นอกห้องเรียนจากการสังเกตผู้สอน สามารถ เห็นพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มได้พฤติกรรมที่สังเกตได้แก่การแสดงอารมณ์สี หน้าที่ริยาท่าทาง การพูดคุยโต้ตอบ ความสนุกสนานเพลิดเพลินการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน พฤติกรรมของการทำ งานในกลุ่ม ความอดทน วิธีการแก้ปัญหาความคล่องแคล่วในการใช้อุปกรณ์ เครื่องมือต่างๆ เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต ได้แก่แบบตรวจสอบรายการ แบบประเมินค่า แบบ พฤติกรรม เป็นต้น

การสัมภาษณ์มีทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เป็นการสนทนาซักถามหรือพูดคุย เพื่อค้นหาข้อมูลที่ไม่อาจพบเห็นอย่างชัดแจ้งในสิ่งที่นักเรียนประพฤติปฏิบัติในการทำโครงการ โครงการ การทำงานเป็นกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลอาจจะเป็นตัวนักเรียนเอง เพื่อร่วมงานหรือผู้ปกครองก็ได้

การประเมินระดับคุณภาพ เป็นการประเมินโดยการวิเคราะห์ประกอบละประเด็น ที่ประเมิน พร้อมทั้งอธิบายลักษณะของคุณภาพงานหรือการกระทำเป็นระดับคุณภาพหรือปริมาณ เพื่อเป็น แนวทางและข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้องได้ระบทราบว่าคุณเรียนรู้อะไร ทำอะไรมานาน้อยเพียงใด มีคุณภาพ ผลงานเป็นอย่างไร โดยมีการกำหนดให้คะแนนเป็น ๒ แบบคือ

- ๑) การคะแนนเป็นภาพรวม เป็นการให้คะแนนผลงานชิ้นงานโดยดูภาพรวม ว่ามีความเข้าใจ ความคิดรวบยอด การสื่อสารความหมาย กระบวนการใช้และผลงานอย่างไร โดยเขียนอธิบาย คุณภาพของงานหรือความสำเร็จของงานตามระดับคุณภาพที่กำหนด
- ๒) การให้คะแนนแยกองค์ประกอบ เพื่อให้มองคุณภาพงานหรือความสามารถของผู้เรียนได้ อย่างชัดเจน จึงได้มีการแยกองค์ประกอบของการให้คะแนน และอธิบายคุณภาพงานในแต่ละ

องค์ประกอบเป็นระดับ โดยทั่วไปแล้วจะมีการแยกองค์ประกอบของงานเป็น ๔ ด้าน คือ ความสามารถ เข้าใจการสื่อสาร กระบวนการ และผลงาน

๕.๒ อภิปรายผล

การประเมินแฟ้มงานสะสมงาน ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนการสอนในสภาพจริง และบูรณาการความรู้วิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน ผลงานต่างๆในระหว่างการเรียนการสอนนั้นผู้เรียนจะเก็บไว้ในแฟ้ม หรือกล่อง หรือวัตถุอื่นๆ ที่เหมาะสมกับชิ้นงาน เรียกว่า แฟ้มสะสมงานและผลงาน เป็นการสะสมงานอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อแสดงความรู้ความสามารถ ความก้าวหน้า และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในการเรียนรู้ ดังนั้น ขั้นตอนสำคัญของการจัดทำแฟ้มสะสมงานของผู้เรียน

- ๑) การสะสมงาน (Collect) เป็นระยะที่รวบรวมงานของผู้เรียน
- ๒) การเลือกงาน (Select) เป็นระยะที่ผู้เรียนคัดเลือกงาน/ชิ้นส่วนที่ดีที่สุด ซึ่งอาจมีหลายชิ้นที่เพียงพอที่แสดงความก้าวหน้า แสดงศักยภาพ และตอบสนองเป้าหมายหรือจุดประสงค์ของการเรียนรู้และจัดระบบแฟ้มให้สมบูรณ์
- ๓) การสะท้อนความรู้สึkst่องาน (Reflect) เป็นระยะการประเมินซึ่งอาจผสมผสานอยู่ในผลงาน ประกอบด้วยประเมินตนเองของผู้เรียน การประเมินของผู้สอนความคิดเห็นของผู้เรียนต่อชิ้นงาน/ผลงาน และต่อแฟ้มสะสมงานของตนเอง
- ๔) การประเมิน (Assess) เป็นการประเมินความสำเร็จของผู้เรียนจากผลงานที่แสดงความก้าวหน้า และผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ในวิชา หรือในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือบูรณาการวิชาต่างๆ ซึ่งจะต้องครอบคลุมทั้งการประเมินตนเองของผู้เรียนการประเมินของผู้สอน เพื่อน และผู้ปกครอง

ผู้วิจัยสรุปว่า วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผลเพื่อประโยชน์ในการประเมินผู้สอนจะต้องเขียนอธิบายระดับคุณภาพของชิ้นงานเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐาน และแนวทางให้ผู้เรียนจัดแฟ้มสะสมงานที่แสดงความรู้ ความสามารถ และศักยภาพของตนอย่างชัดเจนให้ผู้สอนสามารถทราบความสามารถที่แท้จริงและคุณลักษณะอันที่พึงประสงค์ของผู้เรียนได้

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๑) ครูพระสอนศีลธรรม และครูประจำการ ควรมีอุปกรณ์สื่อการเรียน เช่น คอมพิวเตอร์, โปรเจ็คเตอร์, ซีดีรอม, หรืออุปกรณ์เสริมอย่างอื่น ให้หลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจในวิชาที่จะศึกษา เพื่อการทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น

๒) ครูพระสอนศีลธรรม และครูประจำการ ควรจัดให้มีการศึกษานอกสถานที่ เช่น วัด หรือ โบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้นักเรียนได้สัมผัสเรื่องราวต่าง จากผู้รู้ หรือ แม้แต่การศึกษาจากปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อเป็นการอนุรักษ์ และหวงแหน ในศิลปวัฒนธรรม หรือจารีต ประเพณีที่ดีงามของชุมชน และสังคม ซึ่งเป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นักเรียน ที่จะสืบ สานงานศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน และประเทศชาติต่อไป